

Felix ALEXA:

*„Mi-aș dori ca fiecare să plece încărcat
de o anumită energie”*

Mirela Sandu: *Un critic de teatru spunea despre Sinucigașul că este „perla operei regizorale a lui Felix Alexa”. Credeți că este cel mai bun spectacol al dumneavoastră?*

Felix Alexa: Nu știu dacă este cel mai bun spectacol al meu, pentru că nu l-am comparat cu celelalte. Dar cred că este unul dintre cele mai reușite. Un regizor simte acest lucru încă din timpul repetițiilor, când spectacolul este încă în formare. Întotdeauna simți când toate elementele spectacolului se leagă, se adună într-un tot unitar. La *Sinucigașul* am format o echipă puternică, am repetat cu mare bucurie și cred că lucrul acesta se vede în spectacol.

M.S.: *De ați ales acum acest text? Vi se pare actual?*

F.A.: Mă gândesc de foarte mult timp la *Sinucigașul* și cred că este momentul cel mai potrivit pentru acest text. Acum când trecem prin deja celebra „criză mondială”, când viața unui om devine marfă, când nu mai contează valorile umane, ci doar ce se tranzacționează, în toate sensurile. În acest context, mi se pare o piesă foarte puternică și actuală. Nu am urmărit partea politică, care evident este conținută în text, ci latura profund umană. M-au interesat reacțiile umane extreme ale personajului și cinismul textului, cruzimea lui. Doream o traducere nouă, pentru că cele vechi mi se păreau depășite. Mașa Dinescu, o excelentă traducătoare din rusă, cu care am mai colaborat și la Metropolis pentru *În rolul victimei*, a făcut o nouă traducere a variantei integrale a piesei lui Erdman. *Sinucigașul* e o piesă legendară în Rusia, un text care, paradoxal, l-a făcut celebru, dar l-a și distrus pe autorul lui. Erdman devenea celebru la 28 de ani, Stanislavski și Meyerhold se luptau să îl pună în scenă în teatrele lor, iar Stalin a interzis categoric publicarea și montarea lui. Ca o ironie cruntă a sorții, Erdman a murit fără să-și vadă vreodată piesa jucată. Văd în sală tineri care nu știu mai nimic despre Stalin, care nu au trăit nici măcar perioada lui Ceaușescu și care reacționează extraordinar la spectacol și la text. Podsekalnikov, personajul principal, are o replică în piesă care îmi place foarte mult. El spune: „*Dacă nu am reușit să înving cu viața, voi învinge cu moartea*”. Această replică se potrivește cumva și destinului lui Erdman. Eu am construit spectacolul pe un paradox, cel al omului simplu, banal, care reușește în situații extreme, fără voia lui, să ajungă erou. Unul simbolic pentru o societate în putrefacție, în care omul devine o marfă vie.

M.S.: *Și decorul mi s-a părut foarte sugestiv.*

F.A.: Diana Ruxandra Ion a fost foarte inspirată. Lucrăm de foarte mult timp împreună și nu e nevoie de multe cuvinte ca să ne înțelegem profund. Eu sunt un adept al decorurilor esențializate, neîncărcate de balast scenografic. Îmi plac spațiile goale, libere, dar cu o idee puternică, pregnantă, care să aiba un impact vizual și emoțional imediat. În afară de patul și salteaua din prima scenă, nu există nici un fel de obiect de decor. Este doar un spațiu cu foarte multe uși, care are un dublu sens. În primul rând, este un loc al conviețuirii în comun, cu trăiri intense, cu numeroase intrări și ieșiri punctate de zgomotul ușilor. Dar are și un sens metaforic: este

imaginea unei lumi în continuă mișcare pentru care perspectivele sunt iluzorii și de scurtă durată. De fapt, un labirint de uși, fără perspectivă. De fapt, ultima replica a piesei este: „*viața n-are sens*”.

M.S.: *Vorbiți de pesimism, dar la spectacol se râde foarte mult.*

F.A.: Da, se râde foarte mult. Știam și mizam pe lucrul acesta. Însă în timpul repetițiilor le-am tot spus actorilor că nu trebuie să joace ca și cum ar fi o comedie. Cred că riscul cel mai mare la acest text – și, de-a lungul timpului, s-a căzut de multe ori în capcana aceasta – este să montezi *Sinucigașul* ca o simpla comedie. Dacă se râde, este minunat, dar acest lucru se întâmplă atunci când personajele se află în situații absolut dramatice. Îmi place la teatru râsul provocat de situațiile extreme,perate. În minunatele filme ale lui Chaplin, de care eu sunt îndrăgostit, întotdeauna râdem de personajul său, care își trăiește pâna la capăt, intens, situațiile dramatice. Comedia în care se fac poante și gaguri în sine, nu mă interesează. Într-un fel, am continuat la altă vârstă și cu altă experiență drumul început cu *Nunta lui Krecinski* sau *O noapte furtunoasă*. Și la acele spectacole se râdea mult, dar exista întotdeauna și perspectiva disperării umane. Până acum au fost zece spectacole cu *Sinucigașul*, și le-am atras mereu atenția actorilor că trebuie să joace situațiile până la capăt, fără să se gândească la efectul comic. Pentru mine, umorul de bună calitate implică și un al doilea plan, mai profund, al reacțiilor extreme.

M.S.: *Cu ce v-ați dori să plece spectatorul de la spectacol?*

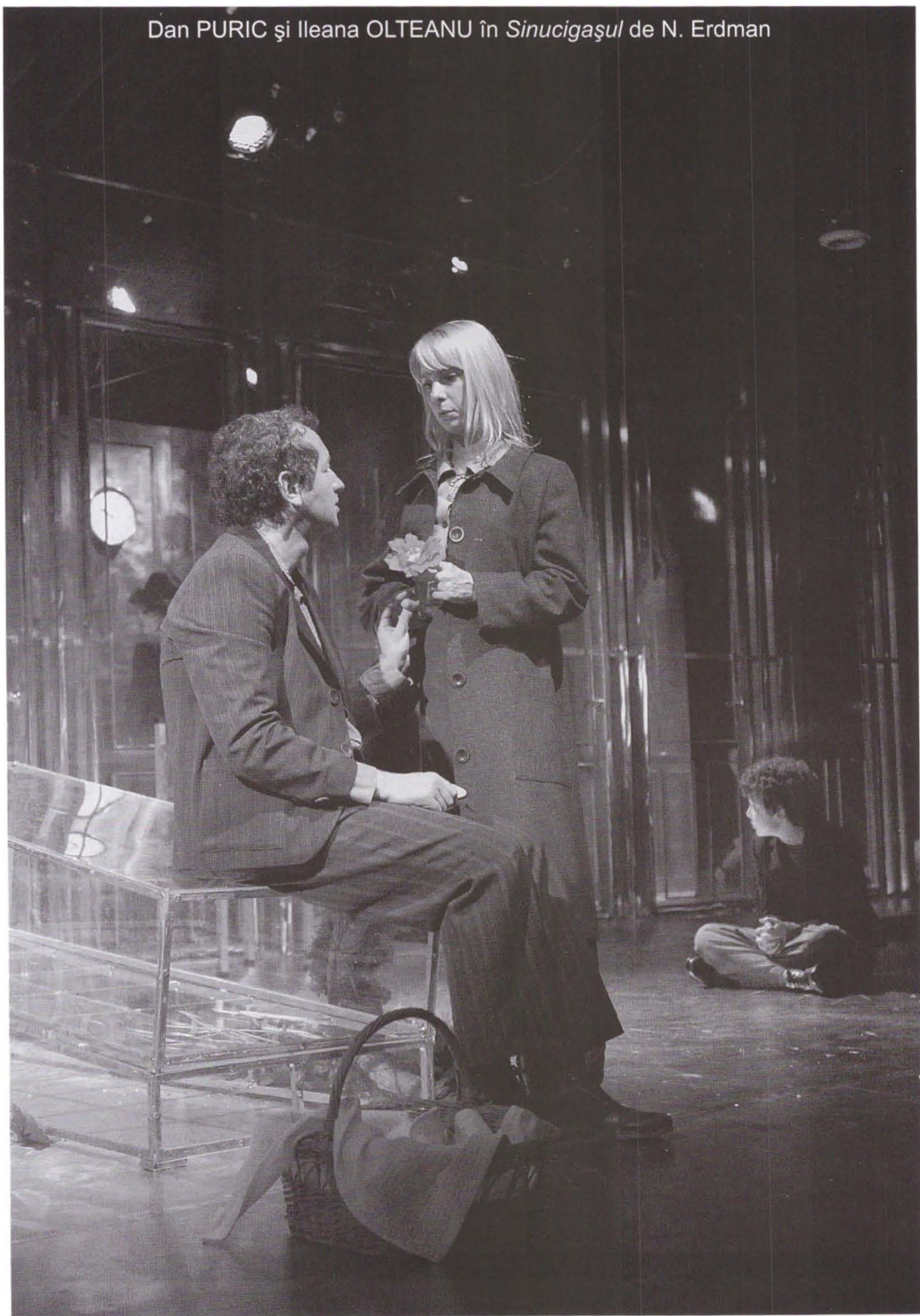
F.A.: Eu cred în continuare că nu merită să faci teatru decât dacă încerci să modifici măcar pentru câteva ore ceva în mintea și sufletul spectatorului. Poate sună puțin idealist. Mă bucur însa foarte mult că fiecare generație și fiecare tip de spectator reacționează la altceva. Înseamnă că fiecare își poate găsi în spectacol ceva din care să se hrănească. Mi-aș dori ca fiecare să plece încărcat de o anumită energie. M-a interesat foarte tare și ritmul spectacolului, din ce în ce mai dement, care ține de dinamismul scenelor, dar și de ritmul interior al personajelor. Pentru mine, reacția publicului contează foarte mult, asta neînsemnând că aș face concesii de dragul unui succes facil.

M.S.: *Cu aproape toți actorii din distribuție ați mai lucrat...*

F.A.: Da. Cu Dan Puric și Ileana Olteanu am mai lucrat la *O noapte furtunoasă* și la *Jocul dragostei și-al întâmplării*, cu Marius Manole – la *Visul unei nopți de vară*, *În rolul victimei* și *Chip de foc*, cu Costel Constantin – la *Nunta lui Krecinski* și *Vrăjitoarele din Salem*. Lucrasem cu aproape toți. Cu Tania Popa nu mai lucrasem. Am vrut să o iau în spectacol, dar am aflat că este însărcinată și am renunțat. După aceea, am avut o problemă în distribuție și am sunat-o din nou pe Tania care urma să nască în zece zile. Am întrebat-o dacă vrea să vină și mi-a spus că naște și vine într-o săptămână. Timp de trei luni de zile a venit cu copilul la repetiții, îl hrănea la cabină între scene. Au fost și întâmplări de genul acestea, care sunt foarte frumoase. Copilul ei a devenit într-un fel mascota spectacolului, a crescut odată cu spectacolul. Îmi plac lucrurile de genul acesta, pentru că vorbesc despre dăruirea unora dintre actori. Mi-am dorit mult ca Dan Puric să joace rolul acesta, pentru că am crezut că este bine și pentru spectacol, și pentru el. Dan a făcut un rol foarte bun, de forță, greu. Duce în spate tot spectacolul, sunt doar două scene fără personajul lui. Este un rol nu numai cu nuanțe comice, ci de o reală profunzime și dramatism. Cu toată sinceritatea spun că a fost o perioadă minunată de repetiții. Pentru mine este important ca actorul să fie inteligent și să înțeleagă în toate sensurile ce vrea regizorul. Dan Puric este un om talentat, inteligent și foarte sensibil. Extrem de sensibil și de vulnerabil. Am mers mult pe vulnerabilitatea

Dan PURIC și Ileana OLTEANU în *Sinucigașul* de N. Erdman

Costel CONSTANTIN și Valentin URITESCU
în *Nunta lui Krecinski* de A.V. Suhovo-Kobîlin

lui reală, pe care am încercat să o scot la suprafață. În lumea aceasta dură, ne ascundem vulnerabilitățile ca să nu fim atât de ușor de rănit. Este un rol greu și fizic. Mi-am adus aminte repetând cu Dan Puric că Peter Brook spunea că Regele Lear nu ar trebui jucat de un actor foarte în vârstă, pentru că trebuie să ducă fizic rolul, care este unul foarte greu. Păstrând proporțiile, și Podsekalmnikov trece prin foarte multe stări, prin foarte multe situații extreme. Cred că Dan slăbește 2–3 kg pe spectacol. Nu cred că un spectacol cu mulți actori se poate face dacă nu se creează un climat prielnic la repetiții. Lucrul acesta l-am învățat în timp. Țin minte că Peter Brook spunea că atmosfera repetițiilor se simte în spectacol. Cred foarte mult în ideea de echipă și într-un stil de joc omogen. La un spectacol cu multă lume, unde sunt actori din generații diferite, lupta mea a fost ca ei să joace în același stil. Cred că am reușit acest lucru pentru că a fost un schimb extraordinar: cei mai în vârstă se uitau la cei mai tineri și încercau să se apropie de modernitatea jocului lor, iar cei mai tineri învățau din experiența și tehnica celor mai în vârstă. Este al unsprezecelea spectacol al meu de când am debutat în Teatrul Național și din punct de vedere al stării echipei, al omogenității, al maturizării mele interioare pot spune că este un spectacol foarte important.

M.S.: *Vorbiți foarte mult de jocul actorilor. Se vede în spectacolele dumneavoastră că lucrați mult cu actorul.*

F.A.: Plăcerea de a lucra cu actorul este instinctuală. Nu lucrez bine cu actorii pentru că mi-am dezvoltat o tehnică, ci pentru că, în ceea ce mă privește, aceasta este imensa plăcere a repetiției. Îmi place să scot de la ei lucruri imprevizibile, să creez stări extreme ale personajelor. Eu găsesc în teatru o plăcere nebună în a diseca reacțiile umane. Cum ajunge un personaj la stări paradoxale? Mi-a plăcut

Răzvan VASILESCU și Ada NAVROT
în *Hora iubirilor* de A. Schnitzler

lucrul acesta încă din Institut. Deci este în natura mea. N-am niciun fel de rețete. Lucrez cu fiecare actor după personalitatea lui. Ce este comun – e pasiunea și implicarea mea totală. Mă implic foarte mult, mă stoarce de energie o repetiție. Dacă nu se întâmplă lucrul acesta, am senzația că ziua este pierdută. Nu cred că poți să ceri ca regizorul unui actor să se implice și să îl coste decât dacă tu însuși te consumi la fel de mult. Este vorba de un anumit respect, acela de a te dăruia atunci când vezi că partenerul tău de scenă, regizorul sau actorul, face același lucru. Unul dintre „secretele” mele în lucrul cu actorii este să mă consum la repetiții și să încerc să le imprim din energia mea. Cred că de multe ori actorii sunt ca niște fiare sălbatice, cu bune și rele. Simt nevoia să se știe conduși, dar, în același timp, trebuie să le dai senzația că au libertate. Eu am avut șansa de a lucra de foarte tânăr cu actori importanți. Am debutat în 1991 la Teatrul Național din București, la douăzeci și trei de ani, lucrând cu o echipă de douăzeci de actori, dintre care multe erau vedetele teatrului. Actorii mari te obligă; îți dăruiesc foarte mult, dar îți și cer, ridică ștacheta foarte sus și lucrul acesta te formează. Cu timpul am știut ce să cer unor actor tineri, pe care aș putea spune că i-am format, tocmai pentru că lucrasem cu actori cu experiență. Fiecare nou spectacol este o aventură, chiar dacă îi cunosc pe actorii sau am citit piesa de nenumărate ori. Drumul – cum se creează echipa, cum începe să funcționeze, viața interioară a spectacolului și a repetițiilor – este de fiecare dată o necunoscută. Și asta este fascinant.

M.S.: *Ce înseamnă pentru dumneavoastră să faceți teatru?*

F.A.: Este un mod de a trăi. Am neglijat pentru teatru orice alt aspect al vieții mele. Nu știu dacă la final voi socoti că a meritat sau nu. Regret mult când se termină repetițiile, mai ales când ele au fost reușite. Am senzația că s-a rupt

cordonul ombilical și nu mai pot interveni. Stau de multe ori la spectacole și văd încă lucruri care ar mai putea fi corectate. Pentru un regizor e frustrant momentul în care de-acum nu mai poate interveni în spectacol. Sunt obsedat de ideea că lumea este din ce în ce mai tehnologizată, că avem toate aceste mijloace de comunicare, dar sufletește oamenii sunt din ce în ce mai însingurați. Într-un fel, toate spectacolele mele vorbesc despre asta.

M.S.: *Așadar, la Teatrul Național din București ați regizat unsprezece spectacole. Ce vă leagă de acest teatru?*

F.A.: Multe lucruri. Nu pot să uit că aici am debutat, invitat de Andrei Șerban. Cred că am fost cel mai tânăr regizor din istoria Teatrului Național. În timp, s-a creat o relație cu trupa și cu tehnicienii de la scenă. Din păcate, în toate teatrele corpul tehnic este din ce în ce mai neprofesionist. Așa că este important să găsești oameni pasionați. Am găsit la Sala Amfiteatru, unde am montat cele mai multe spectacole, niște profesioniști. Cred că legătura între un regizor și un teatru, așa cum a fost între Cătălina Buzoianu și Teatrul Mic, se creează prin spectacolele pe care le face și prin ceea ce reprezintă ele atât pentru regizor cât și pentru actori. Fără lipsă de modestie, pot spune că, din 1991 și până acum, cel puțin o parte dintre spectacolele mele au însemnat ceva pentru Teatrul Național. Din păcate, numărul teatrelor din România a rămas cam același, deci presiunea tinerilor absolvenți este foarte mare. În același timp, sunt teatre cu zeci de actori angajați care stau acasă și își iau salariul – care de cele mai multe ori este mai mare decât al unui tânăr care muncește în teatru de dimineața până seara. Am încercat în ultimii ani să aduc actori tineri în teatru, pentru că am obligația profesională și morală de a-i ajuta să debuteze, așa cum și mie mi-a fost oferită această șansă. Mă mândresc că am avut fler în ceea ce-i privește pe Marius Manole și pe Rodica Ionescu, sunt doi actori foarte talentați. Mai sunt și alții. Nu știu când se va distruge acest sistem, pentru că se pare că nimeni nu are această intenție. Dar cred că, în curând, sistemul acesta va exploda. Dacă nu, calitatea spectacolelor va avea de suferit.

M.S.: *L-ați amintit de câteva ori pe Peter Brook. Cu ce ați rămas după întâlnirea cu el?*

F.A.: A fost o experiență profesională și umană extraordinară. Fără să îmi dau seama, în mine s-au decantat multe lucruri după timpul petrecut acolo. Eram alături de o echipă pentru care lucrurile se desfășurau în cu totul alt ritm decât într-un teatru din Occident. Era un Centru Internațional de Creații Teatrale și totul se desfășura ca într-un laborator. Plăcerea mea de a lucra cu actorii s-a dezvoltat după experiența cu Brook, pentru că el este un regizor care mizează mult pe relația foarte subtilă, stranie uneori care se dezvoltă la repetiții între regizor și actori. De multe ori, studenții mei mă întrebă cum să lucreze cu actorii și am o problemă în a le răspunde concret, pentru că fiecare lucrează altfel. E ca și cum ai întreba o altă persoană cum să iubești. Nu poți da un răspuns, știi doar că este un sentiment puternic, dar nu și ce ingrediente produc acel lucru.

M.S.: *Ce veți monta în perioada următoare?*

F.A.: Merg la Iași, unde voi începe repetițiile cu o piesă care îmi place foarte mult, *Biedermann și incendiarii* a lui Max Frisch, apoi voi monta în toamnă un spectacol la Teatrul Metropolis și voi continua vechea mea relație cu Teatrul Național.

Interviu realizat de Mirela SANDU